



## TÜRKİYE'DE SPOR EKONOMİSİNİN GELİŞİMİ VE DEVLET ELİYLE DESTEKLENMESİ

Reşat DEĞER<sup>1</sup>

**Makale İlk Gönderim Tarihi / Recieved (First):** 17.06.2022

**Makale Kabul Tarihi / Accepted:** 23.06.2022

**Atf/©:** Değer, R. (2022). Türkiye'de Spor Ekonomisinin Gelişimi ve Devlet Eliyle Desteklenmesi, *Scientific Journal of Finance and Financial Law Studies*, 2(1), 61-70

### Özet

Spor, sosyal bir faaliyet ve aktivite olmasının yanı sıra ekonomik olarak da önemli bir pazarlama faaliyeti haline almış durumdadır. Her geçen gün biraz daha fazla yoğun ilgiye muhatap olan spor, bu yoğun ilginin elbette önemli ve olumlu sonuçları olmaktadır. Spordaki bu önemli ve olumlu sonuçlar, kendi hizmet sektörünü, üretici ve tüketici guruplarını oluşturduğu ekonomik döngüdür. Tarihsel süreç içerisinde amatör düzeyde ve eğlence amaçlı olarak başlayan spor, zaman içerisinde profesyonelleşen ve devletin önemli bir kurumu haline gelen ekonomik bir yapıya dönüşmüştür. Sporun ekonomik anlamda değer kazanması sporu daha gözde hale getirmiştir. Sporun modern anlamdaki yerini almaya başlaması Cumhuriyetin hemen kuruluş öncesi döneme denk geldiği varsayılmaktadır. Spor ekonomisini tüm endüstriyel alanları ile ele almanın pek mümkün olmadığı değerlendirilmektedir. Bu nedenle kısaca Türkiye'de spor ekonomisinin gelişim süreci açıklanırken, bu hususun daha iyi anlaşılması amacıyla dünyada spor ekonomisine gelişimine kısaca değinilmiştir. Özellikle Türkiye'de 2019-2023 dönemine yönelik olarak devlet eliyle spor için öngörülen yatırım hedefleri incelenmiştir. Bu hedefler doğrultusunda 2021-2022 için tahsis edilen bütçeye ve kamunun spora yönelik 2021 yılı harcamalarına yer verilmiştir. Amaç dünyada spor ekonomisinin gelişimini dikkate alarak Türkiye'de sporun ekonomik olarak gelişim sürecinin konumunu belirlemektir. Ayrıca devlet tarafından son yıllarda spora yapılan yatırım ve bu yatırımlara yönelik olarak sporun kamu giderleri içindeki payı hakkında bilgi sahibi olmaya katkı sağlamaya amaçlanmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Spor Ekonomisinin Gelişimi, Spora Devlet Desteği, Spor Endüstrisi

**JEL Kodları:** Z20, Z23, Z28.

## DEVELOPMENT OF SPORTS ECONOMY IN TURKEY AND GOVERNMENT SUPPORT

**Citation/©:** Değer, R. (2022). Development of Sports Economy in Turkey and Government Support, *Scientific Journal of Finance and Financial Law Studies*, 2(1), 61-70

### Abstract

In addition to being a social activity and activity, sports have also become an important marketing activity economically. The sport, which receives more and more intense interest every day, of course, has important and positive results of this intense interest. These important and positive results in sports are the economic cycle in which it creates its own service sector, producer and consumer groups. Sports, which started at an amateur level and for entertainment purposes in the historical process, turned into an economic structure that professionalized over time and became an important institution of the state. The economic gain of sports has made sports more popular. It is assumed that the beginning of sports taking its place in the modern sense coincides with the period just before the establishment of the Republic. It is considered that it is not possible to deal with the sports economy with all its industrial fields. For this reason, while briefly explaining the development process of the sports economy in Turkey, the development of the sports economy in the world is briefly mentioned in order to better understand this issue. In particular, the investment targets foreseen for sports by the state for the period of 2019-2023 in Turkey were examined. In line with these targets, the budget allocated for 2021-2022 and the public spending on sports for 2021 are included. The aim is to determine the position of the economic development process of sports in Turkey, taking into account the development of the sports economy in the world. In addition, it is aimed to contribute to having information about the investment made by the state in sports in recent years and the share of sports in public expenditures for these investments.

**Keywords:** Development of Sports Economy, State Support to Sports, Sports Industry.

**JEL Codes:** Z20, Z23, Z28.

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Siirt Üniversitesi Maliye Anabilim Dalı, resatdeger@hotmail.com, ORCID No: 0000-0002-7896-0883.

## GİRİŞ

Küresel olarak sporun gün geçtikçe toplum hayatındaki öneminin artması, sportif faaliyetlere yönelik hem özel sektörün hem de kamu sektörünün yatırım yapmasına ve bütçeden daha fazla pay ayırmasına yol açmıştır. Globalleşen dünyada spora olan ilgi, spor ekonomisinin endüstrileşmesini, para getiren bir faaliyete dönüşmesini ve ülke ekonomileri içinde hatırı sayılır bir yere gelmesini sağlamıştır. Bu bağlamda spor ekonomisi bünyesinde; spor medyasını, spor ile ilişkili kamu ve özel nitelikli spor teşkilatlarını, spora yönelik organizasyonları, spor teknolojisi, sportif faaliyet eksenli ürün ve hizmetleri içinde barındırmaktadır (Sivrikaya &Demir, 2019: 127).

Osmanlı döneminde spor, teşkilatlanma olarak tekke düzeyinde ve genel olarak güreş ve okçuluk ağırlıklı olmuştur. Tanzimat dönemiyle bu özelliğini yitirmiş, güreş ve okçuluğa olan ilgi yerini futbola bırakmıştır (Fişek, 1985: 37). Cumhuriyet döneminde ise; önce genel müdürlük, daha sonra ise bakanlık düzeyinde teşkilatlanmıştır (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2018).

Türkiye'de bulunan üniversitelerde son yıllarda, büyük çoğunluğunda, spor bilimleri fakültesi ve spor ile ilgili yüksekokullar açılmış ve spor, bilimin ve eğitimin önemli bir unsuru haline gelmiştir. Bu gelişmeler hitap ettiği hedef kitle yönünde bilimsel anlamda sporun önemli bir ivme kazandığının göstergesidir.

Bu çalışma; genel olarak Türkiye'de spor ekonomisinin gelişimi dikkate alınarak, tarihsel süreç içerisinde nasıl bir gelişme seyrettiği hususunu dikkate alan bir derleme çalışmasıdır. Bu çerçevede, sporun kendi içindeki farklı endüstri kollarındaki detayları dikkate alınmadan, resmî kurumların bu konu ile ilgili verileri ile yayımlanan raporlarından faydalanılmıştır. Bu bağlamda gerek devlet desteği ile gerekse devlet desteği dışında, spordaki ekonomik gelişimin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Dünyada spor ekonomisinin gelişimine kısaca değinirken, Türkiye'de kamunun spor ekonomisi giderleri içindeki payı da irdelenmeye çalışılmıştır.

## 1. LİTERATÜR TARAMASI

Literatür taramalarında spor ekonomisi ile ilgili çok sayıda çalışmanın olduğu görülmektedir. Bu bağlamda çalışma ile ilgili kaynaklar; genel anlamda sporun tarihsel gelişimi, sporun ekonomik olarak toplum hayatına girmesi, hızlı bir şekilde gelişip-ayrışan spor endüstrisine ilişkin derleme çalışmalarıdır. Ancak, devlet eliyle spora yapılan yatırımlarla ilgili daha az sayıda çalışmalara rastlanmıştır. Sporun ekonomik anlamda gelişimini irdelemek için sporun toplum hayatı üzerindeki etkisi ve bu etkinin ekonomik dönüşüm ve gelişiminin önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Spor bir sosyal aktivite olarak insanların bedensel, zihinsel ve duygusal yönde gelişmelerini sağlayan, bilgi ve becerilerini etkileyen önemli bir faaliyettir. Spor uluslararası düzeyde etkileşim ve dostluğu sağlayan, ülkeleri birbirine kaynaştıran, ülke ekonomilerinin canlanmasına katkısı olan bir unsurdur (Sunay &Saracalıoğlu, 2003: 43-44).

Dünyada genel olarak sporun 17. ve 18. yüzyıllarda ekonomik anlamda ilk olarak İngiltere'de ortaya çıktığı belirtilmektedir. 20. yüzyılın ilk yıllarında gelişim gösteren spor, zamanla küresel bir özelliğe erişen spor organizasyonları, sonraları olimpiyat oyunlarına dönüşmüştür. Spor ekonomik anlamda küresel bazda kazanç sağlayan, bu faaliyetlerin farklı alanları ile iştiğal edenlerin sporu ekonomik olarak meslek haline getirmelerine yol açan bir zemin hazırlamıştır (Malcolm, 2008).

Ekonomik açıdan, ilk olarak 1960'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde profesyonel takım sporu maçları canlı olarak yayınlanmış, 1980'li yıllarda büyük beyzbol takım ligi yayın hakları için para kazanmaya başlanmıştır. Stadyumlara maç seyretmeye gelen seyirciler için önce 1980'lerde Amerika Birleşik Devletleri'nde, daha sonra Avrupa'da 1990'larda bilet satışlarına başlanmıştır (Gratton & Solberg-2012).

Günümüzde çoğu ülke ve bu ülkelerde bulunan şehirler en saygın ve en pahalı spor organizasyonu olan olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapabilmek için çok yoğun çaba harcamaktadırlar. Bundan dolayı olimpiyatların yapılacağı şehirlere spor, konaklama, ulaşım, iletişim ve alt yapı alanlarında önemli yatırımlar yapılmaktadır (Scandizzo & Pierleoni, 2018).

Türkiye'de spordaki teşkilatlanma başlangıcı Osmanlının son dönemine denk gelen, 1903-1922 yıllarına denk gelmektedir (Ekinci & Serarsalan, 1997: 79-80).

Spor, 1938'de 3530 sayılı yasa ile *Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü* şeklinde teşkilatlanmış, 1986'da 3289 sayılı kanun ile gençlik ve spor ilçe müdürlüklerinin kurulması ile teşkilatlanma yönünde önemli gelişmeler kat edilmiştir (Ekinci & Serarsalan, 1997: 79-80).

2000'li yıllardan itibaren devlet eliyle spora yapılan yatırımın, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren yapılan yatırımlara kıyasla çok daha büyük oranlarda ve boyutlarda olduğu söylenebilir. Türkiye'de bilimsel ve eğitim anlamında spor ekonomisi; lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında eğitim öğretim faaliyetleri içerisinde yerini almıştır. Spor ekonomisi ile ilgili olarak kongreler sık yapılmasa da son yıllarda önem kazanmıştır. Bu anlamda 2006 yılında *Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü*, 2011 yılında *Ege Üniversitesi* spor ekonomisi ana temalı kongreler düzenlemiştir (Cerrahoğlu, 2016; 324).

Spor farklı alan ve unsurlardan oluştuğu için, ulusal düzeyde iyi bir planlama ve koordinasyona ihtiyaç bulunmaktadır. Bu nedenle 1963'ten 2005 yılına kadar kalkınma planları içinde yer almıştır (Yıldırım & Kaplan, 2020: 3-6).

## 2. SPOR EKONOMİSİ

Spor ekonomisi, gözleme dayalı olduğu gibi, aynı zamanda kurumsallaşmış nitelikte bilimsel özelliği olan bir kavramdır. Dünyanın hemen hemen her ülkesinde, sporun farklı dalları, hitap ettiği kitle açısından önemli bir ekonomik refah sağlamakta, farklı spor dallarının ihtiyacı olan mal ve hizmetlerin çeşitli üretim faktörlerini oluşturmasına sebebiyet vermektedir. Bu durum spor endüstrisinin gelişmesini ve büyümesini sağlamıştır. Buna bağlı olarak, üretilen mal ve hizmetler ayrı bir sektör haline gelmiştir.

### 2.1. Dünyada Spor Ekonomisinin Gelişimi

Spor, ekonomik anlamda ilk olarak İngiltere'de ortaya çıkmış, 17. ve 18. yüzyıllarda kriket, avlanma, at yarışı ve boks sporların gelişmiş bir şekilde düzenlenmiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısında futbol, ragbi, tenis ve atletizm gibi sporlar ön plana çıkmış ve zamanla bu sporlar daha profesyonel hale gelmiştir. 19. ve 20. yüzyılın ilk yıllarında ortaya çıkıp bu yönde gelişim gösteren, zamanla küresel bir özelliğe erişen spor organizasyonları, sonraları daha modern hale gelen olimpiyat oyunlarına dönüşmüştür. Yoğun ilgi

ve talebin artmasıyla, sporun ekonomik anlamda küresel bazda kazanç sağlayan ve bu faaliyetlerin farklı alanları ile iştigal edenleri, sporu ekonomik olarak bir meslek haline getirmelerine yol açan bir duruma evrilmiştir (Malcolm, 2008).

Birçok spor tarihçisi, sporun insan ve insanlığın yaşam tarzına olan ekseninde kendini konumlandırmış, 1970 ve 1980'lerde sporu sosyal hayatın ayrılmaz bir parçası olarak kavramsallaştırmıştır. Bu husus sporu genel olarak sosyal, ekonomik ve politik bir perspektif bağlamında inşa ederek yapısal-işlevselci varsayımları bir araya getirmiş ve spor tarihçilerinin spor ile toplum arasındaki ilişkiyi destekleyen bir kavram geliştirmesini sağlamıştır (Booth, 2010: 12- 13).

Dünyada ekonomik gelişim açısından bakıldığında, stadyumlara maç seyretmeye gelen seyirciler için önce, 1980'lerde Amerika Birleşik Devletleri'nde, daha sonra, Avrupa'da 1990'larda bilet satışlarına başlanmıştır. İlk olarak 1960'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde profesyonel takım sporu maçları canlı olarak yayınlanmış, 1980'li yıllarda büyük beyzbol takım ligi yayın hakları için para kazanmaya başlanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde yayın hakları açısından takım sporları da önemli gelir kaynakları haline gelmiştir. Bu bağlamda, 1980'li yıllardan sonra sporun ticari olarak bir karşılık bulduğu, bu dönemle birlikte spora karşı artan ilginin küresel anlamda sporu pazar haline getirdiği değerlendirilmektedir. Ekonomi olarak önem kazanan spor, yayın faaliyetleri kapsamında özellikle radyo ve televizyonların ilgi odağı haline gelmiştir (Gratton & Solberg-2012).

## 2.2 Türkiye'de Spor Ekonomisinin Gelişimi

Osmanlı'nın son döneminde spor teşkilatı denildiğinde sadece futbol akla gelmekteydi. Bu nedenle İstanbul'da 1903-1922 tarihlerinde kurulan spor teşkilatı sadece futboldan oluşmaktaydı (Ekinci, Serarsalan, 1997: 79-80). Türkiye'de modern anlamda teşkilatlanmanın 22 Mayıs 1922 yılında, *Türk İdman Cemiyetleri İttifakının* kurulmasıyla gerçekleştiği söylenebilir (Kahraman, 1995:710-714). 1938'de 3530 sayılı yasa ile *Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü* şeklinde teşkilatlanmıştır. 1938'den günümüze farklı bakanlıklara bağlanan spor teşkilatının; toplumsal, kültürel, siyasal ve ekonomik olarak sürekli bir şekilde bağımlı kaldığı ve bu anlamda bağımsız bir yapıda olduğu söylenemez. 1986'da 3289 sayılı kanun ile gençlik ve spor ilçe müdürlüklerinin kurulması ile teşkilatlanma yönünde önemli gelişmeler kat edilmiştir (Ekinci & Serarsalan, 1997: 79-80).

Türkiye'de hali hazırda spora en büyük yatırım devlet eliyle gerçekleştirilmektedir. Türkiye'deki spor kulüpleri özellikle 2010 yılından sonra dünya çapında önemli kariyere sahip sporcuları transfer etmek için geçmişe kıyasla daha yüksek miktarlarda kaynak kullanmıştır. Bu bağlamda son yıllarda, özellikle 2000'li yıllardan itibaren devlet eliyle yapılan yatırım, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren yapılan yatırımlara kıyasla çok daha büyük oranlarda ve boyutlarda olduğu söylenebilir. Bu çerçevede; Dünya Şampiyonalarında, Avrupa Şampiyonalarında, ülkemizi de tanıtım bağlamında *Akdeniz Oyunları* ve *Üniversiyad Oyunları* gibi sportif organizasyonlara yüksek miktarlarda bütçe ayrılmıştır. Devlet desteğiyle birlikte spora yatırıma son yıllarda özel sektörden de yönelim olduğu görülmektedir. Bu zaviyede bakıldığında, özel sektörün daha çok kış turizmi ve fitness tarzındaki sporlara ağırlık verdiği değerlendirilmektedir. Türkiye'de bilimsel ve eğitim anlamında spor ekonomisi; lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında eğitim öğretim faaliyetleri içerisindeki yerini almıştır. Spor ekonomisi ile ilgili olarak kongreler sık yapılmaya da son yıllarda önem kazanmıştır. Bu anlamda 2006 yılında *Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü*, 2011 yılında *Ege Üniversitesi* spor ekonomisi ana temalı kongreler düzenlemişlerdir (Cerrahoğlu, 2016: 324).

### 3.TÜRKİYE'DE KAMUNUN SPORA DAYALI PLAN VE BÜTÇE HARCAMALARI

#### 3.1. Yıllara Göre Sporcu, Madalya ve Bütçe Durumu

Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre *Gençlik ve Spor Bakanlığı*na spor faaliyetleri için yıllara göre tahsis edilen bütçe ödeneği, toplam sporcu sayısı ve madalya durumu aşağıda tablo 1'de derlenmiştir (Elmas, 2016: 41-42).

**Tablo1:** Gençlik ve Spor Bakanlığı Yıllara Göre Sporcu Sayısı, Madalya ve Bütçe Verileri

Yıllar	Sporcu Sayısı	Artış Oranı	Madalya Sayısı	Spor Bütçesi	Artış Oranı
1998	150486		1114	204.755.857	
1999	176906	17,56	976	202.766.135	-0,97
2000	145634	-17,68	1111	231.289.272	14,07
2001	350635	140,76	1420	154.765.926	-33,09
2002	278046	-20,70	1481	372.445.089	140,65
2003	403103	44,98	1555	323.599.395	-13,11
2004	607893	50,80	1245	341.625.595	5,57
2005	776683	27,77	1340	572.822.756	67,68
2006	1123042	44,59	1328	398.893.089	-30,36
2007	1262891	12,45	1921	502.499.732	25,97
2008	1469352	16,35	2075	553.234.954	10,10
2009	1621349	10,34	2637	715.322.478	29,30
2010	1764756	8,84	2607	1.113.836.005	55,71
2011	3024468	71,38	2868	1.184.682.070	6,36
2012	3468508	14,68	2620	1.184.753.471	0,01
2013	4794017	38,22	3205	1.444.218.066	21,90
2014	5541665	15,60	3752	1.356.259.734	-6,09
2015	5995783	8,19	5256	1.477.415.255	8,93

**Kaynak:** Gençlik ve Spor Bakanlığı (2018).

Tablo 1'de 1998-2015 yılları Türkiye'de spora ayrılan bütçe ile küresel olarak, madalya ve sporcu sayısının istikrarlı bir şekilde artış gösterdiği görülmektedir. 1998 yılında 150.486 olan sporcu sayısı, 2015 yılında 5.995.783'e ulaşmıştır. Tablo 1'e göre artışta en yüksek sıçrama 2011 yılında olmuştur. Bu artış, sporcuların elde ettiği madalya sayısına da yansımıştır. Veriler aynı zamanda, her geçen gün spora olan ilginin hem sporcu sayısına hem de bütçesel verilere yansıdığını göstermektedir.

#### 3.2. Plan ve Bütçe Harcamaları

Gençlik ve Spor Bakanlığının spor ile ilgili “*sportif olarak, Türkiye'nin uluslararası alanda başarılı ve nitelikli temsil edilmesini sağlamak*” temalı vizyonu doğrultusunda, 2019-2023 dönemi stratejik planında 5 yıllık süreç için belirlemiş olduğu amaç ve bu amaçlara ulaşmak için öngördüğü tahmini bütçe tablo 2'de gösterilmiştir (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2021).

**Tablo 2:** T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Stratejik Planlama Amaç Maliyetleri

Amaç İçerikleri		2019	2020	2021	2022	2023
<b>Amaç3</b>	Uluslararası alanda sportif başarıların artırılmasını sağlamak	236.000.000	272.308.000	368.750.000	402.272.000	490.669.000
<b>Amaç4</b>	Gençlik ve spor alanında yapılacak araştırmalar doğrultusunda projeler ile çalışmaları düzenlemek ve desteklemek	64.666.000	74.616.000	101.041.000	110.227.000	134.449.000
<b>Amaç5</b>	Yurtlar ile gençlik ve spor tesisleri yapmak	368.252.000	1.153.846.000	1.562.500.000	1.704.545.000	2.710.856.000
<b>Amaç6</b>	Gençlik ve spor alanlarında; yurt içi ve yurt dışındaki uluslararası organizasyonları yürütmek,	14.667.000	16.923.000	22.917.000	25.000.000	30.494.000
<b>Toplam</b>		<b>683.585.000</b>	<b>1.517.693.000</b>	<b>2.055.208.000</b>	<b>2.242.044.000</b>	<b>3.366.468.000</b>
<b>Genel Toplam</b>		<b>9.864.998.000</b>				

**Kaynak:** T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı (2022). 2019-2023 Stratejik Plan, 83.

Tablo 2’de *Gençlik ve Spor Bakanlığının* 201-2023 yılları için belirlediği amaçlar ve bu amaçlara ulaşmak içinde yıllara göre ayrılan ödenek yer almaktadır. Bu amaçlar spesifik olarak; uluslararası sportif başarıyı artırmak, spor alanında araştırmalar yapmak ve projeleri desteklemek, öğrenci ile sporcular için yurt ve tesis yapmak gibi önemli hususlardır. Bununla birlikte, yurt içinde ve yurt dışında uluslararası spor organizasyonlarını yürütmek için de amaçlar belirlenmiştir. Amaçlar bazında belirlenen ödeneklere bakıldığında, yurt ve spor tesislerini yaptırmak meblağ olarak birinci sırada yer almıştır. Bu durum, gerek öğrenci gerekse sporcuların barınma hizmetleri açısından önem atfederken, sporcuların ihtiyacı olan tesislere ve bu tesislerle birlikte diğer imkânlarla ağırlık verilmesi de devletin sportif faaliyetleri sahiplenmesi açısından, önemli bir göstere niteliğindedir. Bu husus spora olan ilginin gün geçtikçe arttığının bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Belirlenen amaç ve bu amaçlara bağlı hedeflerin spor endüstrisiyle ilişkilendirilmesiyle asıl amacına daha rahat ulaşacaktır (Sivrikaya &Demir, 2019: 131).

Yukarıda tablo 2’de belirlenen sportif amaçlara yönelik ödenek ve harcamalara tablo 3 ve tablo 4’te yer verilmiştir. Gençlik ve Spor Bakanlığının belirlemiş olduğu plan dâhilinde, *Merkezi Yönetim Bütçe Kanununda* yayımlanan 2021 ve 2022 yıllarına ait bütçe ödenek verileri tablo 3’te gösterilmiştir.

**Tablo 3:** T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı 2021-2022 Yılı Bütçe Kanunları Ödenek Cetveli

Programlar	2021-Ödenek	2022-Ödenek
Sporun Geliştirilmesi ve Desteklenmesi	2.826.121.000	3.701.843.000

**Kaynak:** Gençlik ve Spor Bakanlığı (2021).

Tablo 3’te Gençlik ve Spor Bakanlığının “*sporun geliştirilmesi ve desteklenmesi*” programı kapsamında 2021 yılı için 2.826.121.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. 2022 yılı için ise 3.701.843.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Devlet desteği ile spora yönelik olarak 2021-2022 yılları için tahsis edilen bütçe

ödenekleri karşılaştırıldığında, 2022 yılında tahsis edilen bütçenin, 2021 yılına oranla %31 artış gösterdiği görülmektedir. Bu veriler dikkate alındığında son yıllarda devlet tarafından spora yapılan yatırımlara yönelik önemli artışların gerçekleştiği görülmektedir.

Gençlik ve Spor Bakanlığının; spora yönelik olarak belirlemiş olduğu amaçlar için tablo 2’de görüldüğü üzere 2.242.044.000 TL bütçe öngörülmüştür. 2022 yılı “*sporun geliştirilmesi ve desteklenmesi*” programı kapsamında ise tablo 3’te bütçe kanunu ile 3.701.843.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Tablo 2’de tahmin edilen bütçe ile tablo 3’te tahsis edilen ödenek karşılaştırıldığında, 2022 yılı için bütçe kanunu ile tahsis edilen ödeneğin, spora yönelik 2022 yılı öngörülen bütçeye göre %65 artış gösterdiği görülmektedir. Aynı şekilde harcamaların da plandaki tahmini bütçe verilerini aştığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin veriler aşağıda tablo 4’te ödenek ve harcama gerçekleştirmeleri şeklinde gösterilmiştir.

**Tablo 4:** T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı 2021 Yılı Faaliyet Raporu Bütçe Verileri

Faaliyetler Düzeyinde Ödenek ve Harcama Verileri			
Program Sınıflandırması	Ödenek TL	Yılsonu Toplam Ödenek TL	Gerçekleşen Harcama TL
Sporun Geliştirilmesi ve Desteklenmesi	2.797.583.000	5.297.129.642	4.384.497.259

**Kaynak:** Gençlik ve Spor Bakanlığı (2022).

Tablo 4’te 2021 yılı için 2.797.583.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Ancak ödeneğin yetersiz kaldığı, eklenen ya da aktarılan ilave ödenek ile yılsonunda 4.384.497.259 harcama gerçekleştiği görülmektedir. Yıllık olarak 4,4 milyar TL gibi yüksek tutardaki giderin, devlet eliyle spora yönelik faaliyetlere yatırımlardan kaynaklandığı görülmektedir. Tablo 2’de Stratejik planda spora yönelik tahmin edilen 2.055.208.000 TL. bütçe ile tablo 4’te 2021 yılı faaliyet raporunda belirtilen 4.384.497.259 bütçe gerçekleştirmeleri karşılaştırıldığında, 2021 yılı harcamalarının, aynı yılın bütçe tahminlerini %133 aştığı görülmektedir. Bu husus spor için öngörülen hedef ve amaçların önemli derecede gerçekleştiğini ve spor ekonomisinin kamu giderleri içindeki payının arttığını göstermesi açısından önem arz etmektedir.

## SONUÇ

Spor, ekonomik anlamda İngiltere’de 17. ve 18. yüzyıllarda ortaya çıkmıştır. Bu dönemde avlanma, at yarışı ve boks sporlarının gelişmiş bir şekilde düzenlendiği belirtilmektedir. 19. yüzyılın ikinci yarısında; futbol, ragbi, tenis ve atletizm gibi sporlar ön plana çıkmış ve zamanla bu sporlar daha profesyonel hale gelmiştir. 19. ve 20. yüzyılın ilk yıllarında ortaya çıkıp bu yönde gelişim gösteren, zamanla küresel bir özelliğe erişen spor organizasyonları, sonraları daha modern hale gelen olimpiyat oyunlarına dönüşmüştür.

Türk toplum yapısında önemli bir yere sahip olan spor, toplum hayatındaki yerinin daha da önem kazanmasıyla en önemli etkinlik ve sosyal faaliyetlerin başında yerini almıştır. Özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren, spordan ekonomik olarak faydalanılması, üretici ve tüketici gruplarına yönelik, kendi ürünlerini üretmesine de zemin hazırlamıştır. Bu durum, üretici ve tüketici grubunu oluşturan sporun ekonomik olarak da literatürdeki yerini almasını sağlamıştır.

Türkiye’nin spor geçmişinde genel anlamda teşkilatlanma 1903-1922 yıllarında futbol sektöründe

gerçekleşmiştir. Spor teşkilat olarak, 1922'den 1986'ya kadar farklı bakanlıklara bağlanmış, hali hazırda bakanlık şeklinde teşkilatlanmış bulunmaktadır. Ekonomik anlamda spora şimdiye kadar en büyük yatırımın devlet eliyle gerçekleştiği değerlendirilmektedir. Özellikle 2000'li yıllardan itibaren spora yapılan yatırım Cumhuriyet tarihinin toplam spor bütçesi kadar olduğu değerlendirilmektedir. Gençlik ve Spor Bakanlığının 2019-2023 stratejik planı incelendiğinde, 2019 yılında spor faaliyetleri için yaklaşık olarak 700 bin TL civarı ödenek ayrılırken, 2023 sonu için 3.3 Milyar TL ayrıldığı görülmektedir. Bu rakamın beş yıl için tahmin edilen hedefi yaklaşık olarak 10 Milyar TL'ye ulaşmaktadır (tablo 2). Yıllara göre spora yapılan yatırımın istikrarlı bir şekilde katlanarak gitmesi, sporun devlet tarafından sahiplenildiğinin göstergesidir. 2021 yılı ödenek ve harcama gerçekleştirmeleri karşılaştırıldığında, harcamaların tahsis edilen bütçeyi %55 oranında aştığı görülmektedir (tablo 4). Devlet desteği ile spora yönelik olarak 2021-2022 yılları için tahsis edilen bütçe karşılaştırıldığında, 2022 yılında tahsis edilen bütçenin 2021 yılına oranla %31 artış gösterdiği gözlemlenmektedir. Devlet desteği ile spordaki ekonomik gelişim adına bu husus olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

Sporun ülke ekonomisine daha fazla katkı sağlaması ve istihdam olanağının artırılması, kamu özel sektör iş birliğinin yapılması için spordan sorumlu kurumlar tarafından stratejilerin geliştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Karmaşık bir yapıya sahip olan spor endüstrisine ilişkin ekonomik verilerin daha gerçekçi bir şekilde elde edilmesi için bu hususta bilgi havuzunun oluşturulmasının, spor ekonomisinin boyutunun öğrenilmesi açısından önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Sporun her geçen gün küresel anlamda önem kazanması spor ekonomisindeki yerinin de aynı şekilde ön plana çıkmasının olumlu bir sonucu olarak varsayılmaktadır. Küresel özelliğe sahip olan spor endüstrisinin, en hızlı büyüyen ekonomi sektörleri arasında yar aldığı değerlendirilmektedir. Spor Türkiye'de de küresel gelişmeyle paralellik göstermekle birlikte, özellikle son yıllarda kamu giderlerindeki payının önemli oranda arttığı, ödenek ve harcama verilerine yansımıştır. Bu bağlamda, Türkiye'de, kamu ve özel sektör iş birliği ile ekonomik olarak gelişim gösteren sporun, uluslararası alanda da öneminin artacağı ve daha başarılı sonuçlara vesile olacağı değerlendirilmektedir.

## KAYNAKÇA

- Booth, D. (2010). Theory, Method and Key Themes in Sport History: Theory. iç. S. W. Pope, J. Nauright (ed.). Routledge Companion to Sport History. New York: Routledge, 12-33.
- Cerrahoğlu N. (2016). *Yönetim Bilimleri Dergisi / Journal of Administrative Sciences*, 14 (27):309-329.
- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2022). *Merkezi Yönetim Bütçe Kanunları*, <https://www.sbb.gov.tr/merkezi-yonetim-butce-kanunlari>, 15.06.2022.
- Ekinci G.& Serarsalan ,M. Z. (1997). *Bed. Eğt. Spor Bil. Der. II (1997)*, 3: 72 – 81, 79-80.
- Elmas Y. (2022). Sporcu Sayısı, *Bütçe ve Başarı İlişkisi*, 41-42.
- FİŞEK, K. (1985). *Türk Spor Tarihi, Gerçek Yayınevi*, İstanbul. GS GM, (1996) Kanun Tasarıları, GSG M Yay. Ankara.
- Gratton C. & Solberg H. A. (2012). The Economics of Sports Broadcasting. 12-13.
- Kahraman, A. (1995). *Osmanlı Devleti'nde Spor*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Malcolm, D. (2008). *The SAGE Dictionary of Sport Studies*, Sage Publications.
- Scandizzo, P. L. & Pierleoni, M. R. (2018). Assessing the Olympic Games: The Economic Impact and Beyond, *Journal of Economic Surveys*, 32(3), 649-682.
- Sivrikaya, K. & Demir, A. (2019). Türkiye'de 2001 Yılı ve Sonrasında Uygulanan Spor Ekonomisi Politikalarına Yönelik Bir Değerlendirme, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 10(23), 127-131.



- Sunay, H. & Saracalıoğlu, A. S. (2003). Türk Sporcusunun Spordan Beklentileri ile Spora Yöneltilen Unsurlar, *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1).
- T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı (2018). Kamuda Stratejik Yönetim: [http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/aP4CG+Genclik\\_ve\\_Spor\\_Bakanligi\\_2019-2023\\_Stratejik\\_Plan.pdf](http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/aP4CG+Genclik_ve_Spor_Bakanligi_2019-2023_Stratejik_Plan.pdf). Erişim tarihi: 30.05.2022. *T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı*. (2022, Şubat). 2021 Faaliyet raporu. Erişim adresi: <https://sgb.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/SGB/012014/2021%20Faaliyet%20Raporu.pdf>. 15.06.2022.
- T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı (2018). *Spor Teşkilatı Tarihçe*. <https://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/112/105/Tarihce>. 15.06.2022.
- T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı (2021). *Misyon, Vizyon*. <https://gsb.gov.tr/misyon-vizyon.html>. Erişim tarihi: 15.06.2022.
- T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı (2022). *2021 Yılı Faaliyet Raporu*. [https://sgb.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/SGB/012014/2021\\_Faaliyet\\_Raporu060622.pdf](https://sgb.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/SGB/012014/2021_Faaliyet_Raporu060622.pdf). 15.06.2022.
- Yıldırım, Y.& Kaplan, G. (2020). *Sporda Yeni Akademik Çalışmalar*, 6 (2020), 3-6.

